

Van links naar rechts: Gertjan Wolbink, Laura Boekel en Yaëlle Besten. Op de achtergrond staat een deel van de dozen met bloedmonsters klaar voor verzending naar Sanquin, die het bloed analyseert.

ONDERZOEK READE NAAR COVID-19 BIJ MENSEN MET AUTO-IMMUUNZIEKTEN

De meeste mensen met auto-immuunziekten als reuma die worden behandeld met afweerderdrukkende medicatie, hebben na twee vaccinaties net zoveel antistoffen in hun bloed als gezonde mensen. Dat ontdekten onderzoekers Laura Boekel van Reade en Maurice Steenhuis van Sanquin.

Alleen mensen die worden behandeld met anti-B-celtherapie (waaronder rituximab, ocrelizumab en fingolimod) maken minder antistoffen aan. "Voor het onderzoek hebben we de antistoffen geanalyseerd van 632 mensen met een auto-immuunziekte en 289 gezonde controlepersonen", zegt Laura Boekel. "Van hen bleek 95 procent voldoende antistoffen aan

te maken. Inmiddels hebben we nu de uitslagen van 1.500 patiënten en 700 controlepersonen in kaart gebracht en het ziet er naar uit dat we die 95 procent uit het onderzoek kunnen bevestigen." Afgelopen voorjaar toonde ze al aan dat mensen met een auto-immuunziekte niet vaker of ernstiger bijwerkingen hebben van coronavaccinaties dan mensen zonder een onderliggende ziekte. De kans dat de reumaklachten door de vaccinaties verergeren, is bovendien klein (5 procent). Mensen die methotrexaat gebruiken bleken alleen na de eerste vaccinatie minder antistoffen aan te maken. Voor hen is het dus extra belangrijk dat ze tijdig de tweede prik krijgen. Alle mensen die onder behandeling zijn in Reade en die vanwege hun ziekte anti-B-celtherapie krijgen én alle patiënten uit het onderzoek die na twee vaccinaties geen antistoffen hebben aangemaakt, zijn inmiddels uitgenodigd voor een derde vaccinatie. Boekel: "De gedachte erachter is dat zij, als zij vaker aan een vaccinatie worden blootgesteld, toch antistoffen gaan aanmaken. Op basis van wat er binnen de wetenschap bekend is, hebben we aanwijzingen dat dit kan gebeuren."

Vaccinatiebereidheid groot

De vaccinatiebereidheid onder mensen met auto-immuunziekten is groot, zo blijkt uit onderzoek van Reade. Boekel: "Voor zover we het nu kunnen vaststellen, is 95 procent van de mensen uit ons onderzoek gevaccineerd. Wellicht moeten we dit percentage nog iets naar beneden bijstellen want de analyse van de gegevens is nog niet helemaal afgerond. Begin dit jaar hebben we de deelnemers gevraagd naar hun bereidheid om zich te laten vaccineren. Daar kwam uit dat tweederde van de ondervraagde personen met een auto-immuunziekte zich wilde laten vaccineren. Mensen waren toen nog wat

onzeker over de bijwerkingen van de vaccins of bang dat hun ziekte zou opvlammen."

Op dit moment doen 2.000 mensen met een auto-immuunziekte en 800 gezonde controlepersonen mee met het corona-onderzoek van Reade. Een deel van de onderzoeksgroep is overgegaan naar het Amsterdam UMC, dat eveneens onderzoek doet naar corona bij mensen met auto-immuunziekten (de Target 2 BI-studie).

Uit de onderzoeksgegevens van Reade is gebleken dat de meeste mensen met een auto-immuunziekte die Covid-19 krijgen, niet vaak ernstig ziek worden. Boekel: "In de periode vóór vaccinatie heeft ongeveer 14 procent van de mensen met een auto-immuunziekte Covid-19 gekregen. Ongeveer 7 procent van deze groep belandde in het ziekenhuis. Van de gezonde controlepersonen kreeg 16 procent Covid waarvan 0,7 procent in het ziekenhuis werd opgenomen. Mensen met een auto-immuunziekte worden dus iets minder vaak ziek dan gezonde personen. Dat komt overeen met onze bevindingen in het begin van de coronatijd dat mensen met een auto-immuunziekte zichzelf vaker in isolatie hebben geplaatst. Ook zien we dat mensen met een auto-immuunziekte vanwege Covid iets vaker in het ziekenhuis terechtkomen dan personen zonder onderliggende ziekte. We weten echter niet of deze mensen ook echt veel ernstiger ziek waren, of dat hun arts ze vanwege hun aandoening uit voorzorg heeft laten opnemen. Het feit dat patiënten vaker hart- en vaatziekten, chronische longziekten en diabetes hebben dan gezonde controles zou een rol kunnen spelen. Van deze aandoeningen is bekend dat zij het risico op een ernstig beloop bij Covid verhogen."

Vingerprik succesvol

Het bloed dat de onderzoekers voor het coronaonderzoek hebben verzameld, is

door de deelnemers zelf afgenomen door middel van een vingerprik. Boekel: "Het was de eerste keer dat Reade op deze manier bloed voor onderzoeksdoeleinden heeft verzameld. Bij 90 procent van de deelnemers was de afname meteen succesvol. We zagen wel dat mensen vanaf 70 jaar iets meer moeite hadden om bij zichzelf bloed af te nemen en dat patiënten het iets lastiger leken te vinden dan de gezonde controlepersonen. We hebben niet verder onderzocht of er een relatie is met gewrichtsklachten of met het feit dat patiënten als back-up hun bloed ook in Reade konden laten afnemen. We hebben wel gevraagd waar hun voorkeur naar uit gaat. Voor bloedafname voor een onderzoek blijven patiënten liever thuis, terwijl ze voor bloedafname voor reguliere zorg de voorkeur geven aan een bezoek aan de kliniek."

De toekomst

Het bloedonderzoek richt zich nu op doorbraakinfecties: mensen die ondanks vaccinaties toch Covid-19 krijgen. Boekel verwacht de resultaten van de analyses begin volgend jaar. Ze hoopt dat het onderzoeksplatform in de toekomst behouden kan blijven. "We zijn in overleg met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de mogelijkheid om onze onderzoeksgroep uit te breiden met groepen van andere reumacentra. De combi van vingerprikken en vragenlijsten blijkt een goede manier om snel en gemakkelijk veel data te verzamelen. Dat is handig voor reumaonderzoek."

Het onderzoek van Reade naar corona bij mensen met auto-immuunziekten wordt mogelijk gemaakt door ZonMw en Reade Foundation.

JUDITH URBAN

*